

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1061

Vragen van het lid **Erdmans** (JA21) aan de Minister-President en de Ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, van Buitenlandse Zaken, van Defensie, van Economische Zaken en Klimaat, van Financiën, van Infrastructuur en Waterstaat, van Justitie en Veiligheid, van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over *bijeenkomsten met ambtenaren naar aanleiding van de verkiezingsuitslag van 22 november 2023* (ingezonden 29 januari 2024).

Antwoord van Minister **Van Gennip** (Sociale Zaken en Werkgelegenheid) (ontvangen 16 februari 2024). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2023–2024, nr. 1047. Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2023–2024, nr. 1059. Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2023–2024, nr. 1060.

Vraag 1

Zijn er op uw ministerie bijeenkomsten georganiseerd op departementaal niveau, dan wel op directoraat-generaal (DG) of directieniveau naar aanleiding van de verkiezingsuitslag?

Antwoord 1

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) heeft na de verkiezingen, net zoals bij voorgaande verkiezingen, een online presentatie georganiseerd over de verkiezingsuitslag. De uitnodiging voor deze presentatie is 8 november 2023 intern verspreid. Naast dit «webinar» hebben ook verschillende directies doorgesproken over de verkiezingsuitslag.

Vraag 2

Zo ja, wat was de aanleiding c.q. het doel van deze bijeenkomsten?

Antwoord 2

Deze presentatie had als doel informatie over de verkiezingsuitslag te delen met alle medewerkers van het ministerie. Dit betreft informatie over de feitelijke uitslag, de mogelijke meerderheden in de Tweede Kamer en een globaal overzicht van de inhoudelijke opvattingen van partijen op SZW-terrein, voor zover bekend uit de verkiezingsprogramma's en de publicatie «Keuzes in Kaart» van het Centraal Planbureau.

Ambtenaren bij een ministerie werken veel voor en met de Tweede Kamer en dienen vanuit hun ambtelijk vakmanschap op de hoogte te zijn van de nieuwe

politieke verhoudingen. Medewerkers kunnen zich voorbereiden op inhoudelijke vragen, opdrachten en verzoeken vanuit de Tweede Kamer en treffen voorbereidingen op een mogelijke nieuwe coalitie en kabinet. Om deze reden organiseert het Ministerie van SZW vaker interne (online) bijeenkomsten bij parlementaire mijlpalen, zoals een verkiezingsuitslag of na de presentatie van een coalitieakkoord. Een dergelijke bijeenkomst heeft bijvoorbeeld plaatsgevonden na de uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen in 2021, maar ook na de uitslagen van Provinciale Statenverkiezingen en gemeenteraadsverkiezingen in de afgelopen jaren.

Vraag 3

Is het waar dat tijdens deze bijeenkomsten ambtenaren konden aangeven wat er voor hen in hun werkhouding zou veranderen naar aanleiding van de verkiezingsuitslag of na een eventueel door de winnende partijen te vormen coalitie?

Antwoord 3

Tijdens de online presentatie die bij het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is georganiseerd, heeft geen interactie met het publiek plaatsgevonden. Deze online presentatie stond in het teken van informatiedeling over de nieuwe verhoudingen en belangrijke SZW-thema's tijdens de verkiezingen en uit de partijprogramma's van de verschillende partijen. Na de online presentatie is het gesprek binnen verschillende directies verder gevoerd, waarbij onder andere de te verwachten gevolgen voor de verschillende beleidsterreinen uitgebreider aan de orde kwamen. Dat hierbij ook de verschillende maatschappelijke sentimenten, vraagstukken die diverse media op tafel leggen, input van stakeholders en ook persoonlijke vragen van medewerkers – bijvoorbeeld over hoe je je ambtelijk vakmanschap goed vormgeeft in een periode van kabinetswisseling – op tafel komen, is in mijn ogen logisch.

Bij de Rijksoverheid staan we een open en veilige gesprekscultuur voor. Daarbij mogen allerlei verschillende onderwerpen besproken worden. Door het gesprek te voeren met elkaar, dragen wij bij aan een goed functionerende overheid.

Vraag 4

Kunt u aangeven hoeveel ambtenaren van uw ministerie aanwezig zijn geweest bij dergelijke bijeenkomsten?

Antwoord 4

Omdat veel medewerkers de online presentatie samen op een scherm hebben bekeken, is niet exact te achterhalen hoeveel medewerkers hierbij aanwezig waren. Het is ook niet bekend hoeveel medewerkers na het webinar op directieniveau hebben doorgesproken.

Vraag 5

Beseft u dat ambtenaren die op één van de partijen hebben gestemd die hebben gewonnen hierdoor in een moeilijke positie worden geplaatst ten aanzien van hun collega's? Deelt u de mening dat dit zeer ongewenst is?

Antwoord 5

Ik herken me niet in het in deze vraag geschetste beeld. Het Ministerie van SZW staat voor een diverse en inclusieve werkcultuur. Verschillende perspectieven, achtergronden en inzichten vergroten juist de denkkraft en handelingsperspectieven van SZW waardoor we zo goed mogelijk kunnen aansluiten bij de behoeften uit de samenleving. Het ministerie moedigt dan ook aan dat alle medewerkers zich kunnen uitspreken en met elkaar en met de buitenwereld in gesprek blijven, ongeacht achtergrond of politieke voorkeur. Dat past in een open en veilig werkklimaat, waar de Rijksoverheid veel waarde aan hecht. Tevens heb ik zelf meerdere malen, waaronder op de interne nieuwjaarsbijeenkomst, het belang van diversiteit van opinie benadrukt. Zie voorts het antwoord op vraag 8.

Vraag 6

Zijn er plannen om bij een eventueel regeerakkoord van de huidige formerende partijen dergelijke bijeenkomsten weer te organiseren?

Antwoord 6

Net als na eerdere verkiezingen, is het Ministerie van SZW voornemens na de presentatie van het coalitieakkoord een interne online presentatie te organiseren zodat de organisatie zich voor kan bereiden op de voorstellen en maatregelen uit het coalitieakkoord op het terrein van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Ook zullen directeuren onderling in gesprek gaan, zodat zij zich kunnen voorbereiden op de dan zeer spoedige komst van nieuwe bewindspersonen en een nieuw kabinet. Dit heeft ook plaatsgevonden bij de presentatie van het regeerakkoord van Rutte IV.

De komst van een nieuw kabinet en een nieuwe bewindspersoon of nieuwe bewindspersonen, is voor een departement ook een moment om de prioriteiten aan te passen. Dat kan ook organisatorische vraagstukken met zich mee brengen, die spoedige doordinking vereisen. Het hoort bovendien bij het ambtelijk vakmanschap dat ambtenaren kennis nemen van een verkiezingsuitslag of een coalitieakkoord, en de betekenis daarvan voor verschillende beleidsterreinen en de organisatie doordinken. Dat is van groot belang om een nieuwe bewindspersoon goed te kunnen ondersteunen en adviseren.

Vraag 7

Kunt u toezeggen dat er in de toekomst naar aanleiding van verkiezingsuitslagen geen aparte bijeenkomsten zullen worden georganiseerd waar ambtenaren hun zorgen mogen etaleren over de winst van democratisch gekozen partijen?

Antwoord 7

Ik acht het van belang dat alle thema's, waaronder ook verkiezingen en verkiezingsuitslagen, op een open manier en vanuit ambtelijk vakmanschap kunnen worden besproken in de organisatie, zoals dit in vorige jaren ook het geval is geweest.

Vraag 8

Deelt u de mening dat dergelijke bijeenkomsten op zeer gespannen voet staan met de gewenste neutraliteit en objectiviteit van ambtenaren?

Antwoord 8

Nee. Het is belangrijk dat ambtenaren zich kunnen voorbereiden op inhoudelijke vragen, opdrachten en verzoeken vanuit de Tweede Kamer en voorbereidingen kunnen treffen op een mogelijke nieuwe coalitie en kabinet. Hierbij is het van belang dat ambtenaren politiek neutraal zijn en blijven in hun werk. In Nederland werken ambtenaren ongeacht de eigen politieke voorkeur voor het algemeen belang. Dat past ook bij ons democratische bestel, de ministeriële verantwoordelijkheid en het gegeven dat Nederland geen wisseling van de ambtenaren kent bij een nieuwe regering. Een bewindspersoon is verantwoordelijk voor een politiek besluit, hij of zij legt hierover verantwoording af aan het parlement. Ambtenaren hebben hierbij een ondersteunende, adviserende en uitvoerende rol, waarin zij op basis van professionaliteit worden geacht om objectief te adviseren, en alle inzichten en opties aan bewindspersonen voor te leggen. Het is de taak van ambtenaren om te zorgen voor een transparant en goed besluitvormingsproces. Vervolgens voeren ambtenaren uit wat politiek is besloten, ook als de politieke weging tot een ander besluit heeft geleid dan werd geadviseerd.

Vraag 9

Wilt u deze vragen als verantwoordelijk Minister separaat en uitsluitend voor uw eigen ministerie beantwoorden?

Antwoord 9

Ja.